

การศึกษาการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของ
กลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางอุไรลักษณ์ ไชยนิคย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1176-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE OPERATION TOWARD HEALTH PROMOTING HOSPITAL OF
NURSING DEPARTMENTS, THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

Mrs. Urailuck Chaiyanit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1176-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษากการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ
ของกลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

โดย

นางอุไรลักษณ์ ไชยนิคย์

สาขาวิชา

การบริหารการพยาบาล

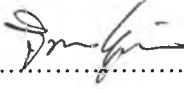
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพิม สุขสันสนีย์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

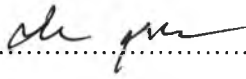
อาจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

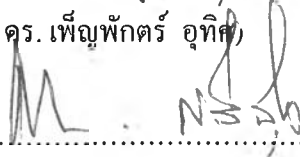
 คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จันทนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพิม สุขสันสนีย์)

 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุขโข)

นางอุไรภักดิ์ ไชยนิศย์ : การศึกษาการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงาน
การพยาบาล โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. (A STUDY OF THE OPERATION
TOWARD HEALTH PROMOTING HOSPITAL OF NURSING DEPARTMENTS, THE
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อ. ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพิม สุกสันสนีย์,
อ. ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ , 129 หน้า. ISBN 974-13-1176-1.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงาน
การพยาบาลในโรงพยาบาลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงพยาบาลแกนกลางในโครงการโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 24 แห่ง จำแนกตามระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และ
ลักษณะองค์การด้านประเภท ขนาด ที่ตั้ง และสังกัดระดับกรม ผู้ให้ข้อมูล คือ พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย/หัวหน้า
งานของกลุ่มงานการพยาบาลทุกคน ส่งข้อมูลกลับคืนจำนวน 271 คนคิดเป็นร้อยละ 88.27 ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด
เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบวัดระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การและแบบวัดการดำเนินงานสู่
การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงานการพยาบาลซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น หากค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์
อัลฟาของครอนบาค มีค่า .97 และ .91 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์ วิเคราะห์ข้อมูล
โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test statistic) และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน
ทางเดียว (One-way analysis of variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงานการพยาบาล
ทั้งหมด 5 ด้าน รวม 103 กิจกรรมนั้น กลุ่มงานการพยาบาลทุกแห่งมีการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพครบทั้ง 5 ด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านใกล้เคียงคะแนนเต็มและมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ
92.5 จากคะแนนเต็ม 103 คะแนน
2. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การตามการรายงานของกลุ่มงานการพยาบาล
มีในระดับสูงและระดับปานกลางเท่านั้น โดยการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพทั้งรายด้านและ
โดยรวมของกลุ่มงานการพยาบาลที่มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การในระดับสูงจะ ไม่มากกว่า
กลุ่มงานการพยาบาลที่มีระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .05
3. การดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพทั้งรายด้านและโดยรวมของกลุ่มงาน
การพยาบาลที่มีลักษณะองค์การ ด้านประเภท ขนาด ที่ตั้ง และสังกัดระดับกรมต่างกันจะ ไม่มีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต ศศิภัทรา โยวนิศย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ศ. ประพิม สุกสันสนีย์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพ็ญพักตร์ อุทิศ

4277610936 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD : OPERATION TOWARD HEALTH PROMOTING HOSPITAL / NURSING DEPARTMENTS

URAILUCK CHAIYANIT : A STUDY OF THE OPERATION TOWARD HEALTH PROMOTING HOSPITAL OF NURSING DEPARTMENTS, THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ADVISOR : ASSIT. PROF. PRAPIM SUPASANSANEE, Ph.D. , THESIS COADVISOR : PENPAKTR UTHIS, Ph.D. 129 pp. ISBN 974-13-1176-1

The purposes of this research were to study the operation toward health promoting hospital of nursing departments in 24 hospitals serving as models in health promoting hospital project, the Ministry of Public Health. In this study the hospitals were classified by level of participative management and organization characteristics including category, size, location and jurisdiction. Informants are all head nurses of nursing departments in target hospitals. Percentages of respondents were 88.27 or 271 head nurses. The questionnaire constructed by the researcher consisted of questions regarding participative management and operation toward health promoting hospital of nursing departments. The Cronbach's alpha coefficients of the questionnaire were .97 and .92 consecutively. The arithmetic means, standard deviation, t-test statistic and one way analysis of variance were obtained.

The major findings were as follow :

According to five aspects of operation toward health promoting hospital which include 103 activities :

1. All nursing departments reported of operating all five aspects with means in every aspect closing to total score. The means score on operation toward health promoting hospital as a whole of nursing department were 92.54 from total score of 103.
2. The nursing department reported the level of participative management only at a high and moderate level. The test for difference on operation toward health promoting hospital score of nursing department between the two levels show high level not higher than moderate level, neither among each aspects nor as a whole.
3. The operation toward health promoting hospital score either among each aspects or as a whole, of nursing department in hospitals with different organization characteristics, category, size, location and jurisdiction show no statistical significant at the level of .05.

		Student's signature..... <i>Uthaisak Uthisak</i>
Field of study	Nursing Administration	Advisor's signature..... <i>Prapim Supasansanee</i>
Academic year	2000	Co-Advisor's signature..... <i>Penpaktra Uthisak</i>

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพิม ศุภกันสนีย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีและคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและมีแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้จนประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยซาบซึ้งและประทับใจเป็นอย่างยิ่งในความกรุณาอันประมาณค่ามิได้ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ศรีสุขโข กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และท่านอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ทุกๆ ท่าน ที่ให้ความรัก ความเมตตา เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาการศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย / หัวหน้างานของกลุ่มงานการพยาบาลทุกท่านที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณในน้ำใจ ความช่วยเหลือ รวมทั้งกำลังใจจากพี่ๆ น้องๆ เพื่อนๆ คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ สามี และบุตร สำหรับความรัก ความห่วงใยและกำลังใจที่ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกๆ ท่านที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อุไรลักษณ์ ไชยนิศย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1) การดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	14
1.1 ความหมาย.....	14
1.2 วิวัฒนาการ ความเป็นมาระดับนานาชาติและในประเทศไทย.....	15
1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	16
1.4 ตัวชี้วัดความสำเร็จโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	23
2) การดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงานการพยาบาล.....	25
2.1 ความหมายและหน้าที่ของกลุ่มงานการพยาบาล.....	26
2.2 การดำเนินงานของกลุ่มงานการพยาบาล.....	27
2.3 โครงสร้างของกลุ่มงานการพยาบาล.....	28
2.4 การดำเนินงานของกลุ่มงานการพยาบาลกับการเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3) ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	31
3.1 ความหมาย.....	31
3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	32
3.3 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	37
3.4 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์การกับการดำเนินงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	39
4) แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะองค์การ.....	40
4.1 ความหมาย.....	41
4.2 การจัดองค์การ.....	41
4.3 การแบ่งส่วนราชการของกระทรวงสาธารณสุข.....	42
4.4 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะองค์การกับการดำเนินงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ.....	49
5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60
3) วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากร.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
5) สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	
สรุปผลการวิจัย.....	97
อภิปรายผลการวิจัย.....	100
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	104
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	104
รายการอ้างอิง.....	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	113
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย	114
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	119
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	125
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	129

สารบัญญัตินำ

ตาราง	หน้า
1. การดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ.....	65
2. ค่าความเที่ยงของแบบวัดการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กร และแบบวัด การดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงานการพยาบาล.....	73
3. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาล และหัวหน้าหอผู้ป่วย/หัวหน้างานผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะองค์กรด้านประเภท ขนาด ที่ตั้ง และสังกัดระดับกรม.....	74
4. จำนวนและร้อยละของหัวหน้าหอผู้ป่วย / หัวหน้างานของกลุ่มงานการพยาบาลที่เป็นผู้ให้ ข้อมูล จำแนกตามอายุ เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงานในวิชาชีพการพยาบาล ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน แผนกที่ปฏิบัติงาน และระยะเวลาการดำเนินงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในแผนกที่ปฏิบัติงาน.....	77
5. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลจำแนกตาม ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กร.....	79
6. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มงาน การพยาบาลรายด้านและโดยรวม.....	80
7. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลที่ได้ทำกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ด้านการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพเป็นรายข้อ.....	81
8. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลที่ได้ทำกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้านการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพเป็นรายข้อ.....	82
9. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลที่ได้ทำกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจกรรมชุมชนเพื่อสุขภาพ เป็นรายข้อ.....	84
10. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลที่ได้ทำกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้านการพัฒนาทักษะการส่งเสริมสุขภาพส่วนบุคคล เป็นรายข้อ.....	85
11. จำนวนและร้อยละของกลุ่มงานการพยาบาลที่ได้ทำกิจกรรมการดำเนินงานสู่การเป็น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพด้านการปรับเปลี่ยนการจัดบริการสาธารณสุขเป็นรายข้อ.....	87

สารบัญญัตินำ (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรุงเทพมหานคร รายงานและโดยรวม จำแนกตาม ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กร.....	90
13. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรุงเทพมหานคร รายงานและโดยรวมจำแนกตามประเภทของโรงพยาบาล.....	91
14. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรุงเทพมหานคร รายงานและโดยรวมจำแนกตามขนาดของโรงพยาบาล.....	92
15. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรุงเทพมหานคร รายงานและโดยรวมจำแนกตามที่ตั้งของโรงพยาบาล.....	93
16. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการดำเนินงานสู่การเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ของกรุงเทพมหานคร รายงานและโดยรวมจำแนกตามสังกัดของโรงพยาบาล.....	94

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1. โครงสร้างการบริหารการพยาบาลในโรงพยาบาล.....	29
2. แผนภูมิแสดงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของกระทรวงสาธารณสุข.....	44
3. แผนภูมิแสดงการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลศูนย์.....	45
4. แผนภูมิแสดงการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลทั่วไป.....	46
5. แผนภูมิแสดงการแบ่งงานภายในโรงพยาบาลชุมชน.....	47
6. แผนภูมิแสดงการแบ่งประเภทของโรงพยาบาล.....	48